باوەڕ بە خوا و بەرهەم وشوێنەوارەکانی

[کردي – کوردی – kurdish]

دکتۆر عەبدوڵڵا موحەممەد ئەحمەد الطيار

وەرگێڕانی: حاجی ئومێد چرۆستانی

پێداچونەوەی: پشتیوان سابیر عەزیز

2013 - 1434

IslamHouse.com

الإيمان بالله سبحانه وتعالى وثمراته

« باللغة الكردية »

الدكتور عبد الله محمد أحمد الطيار

ترجمة: أوميد عمر علي

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

2013 - 1434
IslamHouse.com

باوەڕ بە خوا و بەرهەم وشوێنەوارەکانی

سوپاس وستایش بۆ ئەو خوایەی کە بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەویە، وە درود و صەڵات وسەلام لەسەر پێشەوای مرۆڤایەتی محمد المصطفی وئال و بەیت وهاوەڵە بەرێزەکان وشوێنکەوتوانی هەتا هەتایە .

ئیمان (**باوەڕ**) :

مانای ئیمان (باوەڕ) لەزمانەوانییدا : بە واتای بەڕاستزانین دێت .

لەزاراوەی شەرعیشدا بریتیە لە : باوەڕ بوون بەدڵ، ووتنی بەزومان، وکارپێکردنی بە ئەندامەکانی جەستە و لاشە، خوای گەورە فەرموویەتی : ﴿ قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَٰكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ ﴾ [1] واتا : هەندێک لەبیابان نشینە عەرەبەکان وتیان : باوەڕمان هێناو و موسڵمانین، پێیان بڵێ: نەخێر، باوەڕتان نەهێناوە، بەڵام بڵێن: بەناچاری موسوڵمان

(1) سورة الحجرات : ١٤ .

بووین، هێشتا باوەڕ نەچۆتە ناو دڵەکانتانەوە و تیایدا جێگیر نەبووە .

پێغەمبەریش ﷺ فەرموویەتی : « الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره » (١) واتە : ئیمان ئەوەیە باوەڕت بەخوای گەورە (اللە) و فریشتەکان وپەڕاوە ئاسمانیەکان وپێغەمبەران ورۆژی دوایی هەبێت، وە باوەڕت بە قەدەری خێر وشەڕ هەبێت .

حەسەنی بەصری (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەڵێت : « ليس الإيمان بالتمني ولا بالتحلي، ولكن شيء وقر في القلب، وصدقه العمل »واتا : ئیمان وباوەڕ بەخۆزگە وخۆڕازاندنەوە نییە، بەڵکو ئیمان وباوەڕ ئەو شتەیە کە لەدڵتدا ئۆقرە وئارام بگرێت وکاروکردەوەش ڕاستی ئەوە دەربخات .

---

(١) رواه مسلم في كتاب الإيمان ، باب معرفة الإيمان والإسلام والقدر وعلامة الساعة (٨).

جا ئەگەر هاتوو باس وخواسی ئیمان وئیسلام بەیەکەوە کۆبوونەوە، ئەوە بزانە مەبەست لە ئیسلام ئەو کاروکردەوانەیە کە دیارە وبەبەرچاوەیە، وە مەبەستیش لە ئیمان کاروکردەوەکانی دڵە، خۆ ئەگەر ئیمان وئیسلام بەیەکەوە لەباسی وخواسێکدا کۆ نەبوونەوە، بەوەی باسی ئیسلام بەتەنها بەبێ باسی ئیمان هات، ئەوە لەو حاڵەتەدا مەبەست لەئیسلام هەموو دین دەگرێتەوە، هەروەك چۆن ئەگەر بەتەنها باسی ئیمان هات بەبێ ئیسلام، ئەوە بەهەمان شێوە مەبەست لە ئیمان لەو کاتەدا هەموو دینی ئیسلامە، بەکورتی ئەگەر بەیەکەوە باسی هەردووکیان هات، ئەوە هەر یەکەیان مەبەستێکی خۆی هەیە، وە ئەگەر بەتەنهایش باسکران، ئەوە مەبەست لەئیمان ئیسلامە و لە ئیسلامیش ئیمانە، خوای گەورەش زاناترە .

بنەماکانی باوەڕ (ئیمان) :

بنەماکانی باوەڕ (ئیمان) کە واجبە لەسەر هەموو تاکێك باوەڕیان پێی هەبێت شەش بنەمایە، هەروەك چۆن خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا باسی کردوون، هەروەها پێغەمبەری خوداش

ﷺ لەفەرموودەکانی خۆیدا ڕوونی کردونەتەوە، خوای گەورە فەرموویەتی : ﴿ ۞لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ ﴾ [٣] واتا : چاکەو چاکەکاریی هەر ئەوە نیە ئێوە - جولەکەو گاور- کاتی نوێژ- ڕوو لە خۆرهەڵات بکەن، یان خۆرئاوا، ئەگەر لەرووی گوێڕایەڵیەوە نەبێت بۆ فەرمانی خوا، بەڵکو چاکەی ڕاست و دروست ئەمەیە کە باوەڕی ڕاستەقینەی بەخواو بەڕۆژی دوایی، و بەفریشتەو بەکتێبی ئاسمانی و بەپێغەمبەرانی خوا هەبێت .

لەم ئایەتە پیرۆزەدا خوای گەورە باسی پێنج لە بنەماکانی ئیمانی کردووە، ئەوانیش :

یەکەم : باوەڕ بەخوای گەورە (اللـه) .

دووەم : باوەڕ بە ڕۆژی دوایی .

سێهەم : باوەڕ بە فریشتەکان .

چوارەم : باوەڕ بە پەڕاوە ئاسمانییەکان .

---

(٣) سورة البقرة: الآية ١٧٧.

پێنجەم : باوەڕ بە پێغەمبەران .

ماوەتەوە سەر باوەڕ بە قەدەر، خوای گەورە باسی باوەر بەقەدەریشی لەم ئایەتە پیرۆزەدا کردووە، کە دەفەرموێت: ﴿ إِنَّا كُلَّ شَيۡءٍ خَلَقۡنَٰهُ بِقَدَرٖ ﴾ (٤) واتا: بێگومان ئێمە هەموو شتێکمان بە قەدەر و ئەندازە دروست کردووە.

دەقەکانی سوننەتیش لەم بارەیەوە زۆرن، ئێمە لێرەدا تەنها ئاماژە بە یەکێکیان دەکەین، کە بە بەڵگەی سەرەکی دادەنرێت لەباسی بنەماکانی ئیمان و ئیسلام و ئیحساندا، ئەویش فەرموودەکەی جوبرەئیلە کە لەناوئاخنی فەرموودەکەدا هاتووە : حدثني عن الإيمان؟ قال ﷺ : « الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر والقدر خيره وشره » (٥) واتە : جوبرەئیل ووتی بە پیغەمبەری خودا ﷺ لەبارەی ئیمانەوە بۆم بدوێ ؟ پیغەمبەری خودا ﷺ فەرمووی: باوەڕ (ئیمان) بریتیە لەوەی باوەڕت هەبێت بەخوای

---

(٤) سورة القمر: الآية ٤٩.

(٥) سبق تخريجه.

گەورە (اللە) وبەفریشتەکانی و بە پەڕاوە ئاسمانیەکان و بە پێغەمبەران و بە ڕۆژی دوایی و بەقەدەری خێر وشەڕ .

مانای باوەڕ بەخوای گەورە (اللە): دان نان وئیعتراف کردنێکی پێویستی وایە کە هەموو هەواڵ و گوێڕایەڵی وئەحکامەکانی ئەو ذاتە قبوڵ بکات، بەوەی ئەم گەردوونە خالیق و دروستکەرێکی هەیە، کە تەنها ئەو پەروەردگار و هەڵسوڕێنەر وبەرێوەبەرێتی، وە تەنها ئەویش شایانی پەرستن وعیبـــادەت بۆ کردنە، کە هاوشێوە و هاوشانی نییە لەصیفات و ناوە پیرۆزەکانیدا .

بەم شێوەیەش کە باسمانکرد، ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە کە باوەڕ بەخوای گەورە (اللە) چەند شتێك لەخۆ دەگرێت :

یەکەم : باوەڕ بە بوونی خوای گەورە ﷻ.

چەند شتێك بەڵگەن لەسەر بوونی خوای گەورە ﷻ کە بریتین لە:

١) عەقڵ وژیری مرۆڤ .

٢) هەست ودەرکی مرۆڤ .

٣) فیترەت و ناخی مرۆڤ .

٤) شەرعی پیرۆزی ئیسلام .

١) بەڵگەی عەقڵ و ژیری مرۆڤ لەسەر بوونی خوای گەورە ﷻ :

ئەم گەردوونە بەو هەموو بەڵگە و نیشانە ڕوون و بەرجەستانەی تێیدایە هەر هەمووی بەڵگەی ژیرین لەسەر بوونی خوای گەورە ومیهرەبان، ئەم جیهانە بەرفراوانە بەوەی لەسەروو لەژێرەوە هەیە، لەو هەمووە مەلاین ئەستێرە درەوشاوە و جوانەی کە بەشێوەیەکی وورد ڕێکخراوون شاهیدی ئەوە دەدات کە پێویستە خالقێك ئەم دیمەنە جوان و ناوازەیەی خەلق کردبێت، وبەڕێوەی ببات، چونکە مەحاڵە گەردونێکی ڕێکوپێکی وەها بەبێ خالق و دروستکەرێك لەخۆیەوە و بەڕێکەوت هاتبێتە بوون، یان خۆی خۆی دروست کردبێت، خوای گەورە لەم بارەیەوە فەرموویەتی : ﴿ أَمْ خُلِقُوا۟ مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَـٰلِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا۟ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ ﴾ [٦] واتا : ئایا ئەو موشریك وهاوەڵ بڕیاردەرانە

---

[٦] سورة الطور: الآيتان ٣٥- ٣٦

لەخۆیانەوە دروست بوون، یان ئایا خۆیان خۆیان دروستکردووە ﴿٣٥﴾ وە ئایا ئەوان ئاسمانەکان و زەوییان بەو ڕێك وپێکیە دروستکردووە، نەخێر بەڵکو یەقینیان بەخواو بە ڕۆژی پاداشت و تۆڵە نییە بۆیە ئاوا بەئارەزووی خۆیان شەن ئەکەن ﴿٣٦﴾ .

هەر بۆیە جوبەیری کوڕی موطعیم (خوای لێ ڕازی بێت) پێش ئەوەی موسڵمان بێت کاتێك گوێی لەم ئایەتانە دەبێت دەڵێت : « كاد قلبي أن يطير »(٧) واتا : خەریك بوو دڵم بفڕێت، ئەویش کاتێك کە ئیمان لەدڵ ودەروونیدا چەسپا و ئۆقرەی گرت، بۆیە دەبینین زۆر جار پەروەردگار ڕێنومایی بەندەکانی دەکات ئەویش لەڕێگای ڕێ نیشاندانیان لەناسین و وورد بوونەوە لەو بەڵگە ونیشانانەی کە لەنێو دروستکراوەکانی خوای گەورە لەدەوروبەر وگەردووندا بەدی دەکرێت، هەروەك خوای گەورە فەرموویەتی : ﴿ وَفِي ٱلْأَرْضِ ءَايَٰتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ﴾ (٨) واتا : لە زەوییدا گەلێ نیشانە و بەڵگەی گەورەو مەزن هەیە بۆ ئەوانەی لە ئیمان و لە بڕوادا بێگومانن،

(٧) رواه البخاري في كتاب التفسير، باب تفسير سورة الطور(٤٨٥٤).

(٨) سورة الذاريات: الآية ٢٠.

چونکە سەیری ئەو هەموو جۆرە گیاو گوڵ و ئاژەڵ و کێوو شـــاخ و چیاو دەشت و دەرە ئەکەن ، دەرئەنجام بەو شێوەیەش بۆخوا ملکەچ ئەبن، کەواتە سەرنج بدەن و تێڕامێنن لەو بەڵگە ونیشانانەی کە گەورەی دەسەڵاتی خوای گەورە دەسەلمێنن .

٢) بەڵگەی هەست ودەرکی مرۆڤ لەسەر بوونی خوای گەورە ﷻ :

مرۆڤ داوای ئەو شتانەی لە پەروەردگاری دەکات کە پێویستی پێیەتی ودەیەوێت لەدونیادا بەدەستیان بهێنێت، بۆیە دەبینین هاوار دەکات و دەپاڕێتەوە ودەڵێت: ئەی پەرروەردگار، ئەی خوای بەرزوبڵند، داوای ئەو شتە دەکات کە دەیەوێت، زۆر نابات خوای گەورە داوا وپاڕانەوەکەی لێ وەردەگرێت، ئەو کەسە بەچاوی سەری خۆی دەیبینێت کە خوا هاتووە بەهاواریەوە، ئایا ئەمە بەڵگە نییە لەسەر بوونی خوای گەورە، ئەمەی کە ووتمان شتێکی بینراوە وهەست پێکراوە، بێباوەڕان و مولحیدەکانیش ناتوانن نکولی لێ بکەن، برادەرێکی بانگخوازم چیرۆکێکی جوان وقەشەنگی بۆ گێرامەوە، ووتی : کاتێك وویستمان بەفڕۆکە گەشتێك بکەین بۆ یەکێك لەووڵاتەکان، لەپڕ فڕۆکەکە شتێکی

بەسەرهات، هەموو سەرنشینەکان بێگومان بووین کە تیاچووین ورزگار بوونمان مەحاڵە، منیش قورئانەکەم دەرهێنا و دەستم کرد بە قورئان خوێندن، کەسێکی مولحید ودوور لەدین هاتە پاڵمەوە، بە دەنگێکی بەرز پێی ووتم : قورئان خوێندنەکەت زیاتر بکە، زیاتر لێم نزیك بوویەوە وهاواری دەکرد : زیاتر زیاتر، دەنگت بەرز بکەرەوە، بەڵکو خوای گەورە ڕزگارمان بکات، ئەوە بوو سوپاس بۆ خوا ڕزگارمان بوو لەو مەترسی ودڵە ڕاوکێیە.

ئەم کارە هیچ جێگای سەرسوڕمان نییە، چونکە زۆر پێشتر موشریك و بێباوەڕەکان تووشی وەها هەڵوێستێکی ناخۆش بوون لە ژیانیاندا، ئەوەتانی خوای گەورە لەوەصفیاندا دەفەرموێت: ﴿ فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلۡفُلۡكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ إِذَا هُمۡ يُشۡرِكُونَ ﴾ (٩)

واتا: لە کاتی خۆشیی و ئاسایشدا دەبینی ئەو خەڵکەیە بێ باوەڕن و نکوڵیی قیامەت دەکەن، کەچی کاتێ سواری کەشتی ئەبن و ترسی نقوم بوونیان لێ دەنیشێت زۆر بەکوڵ سەر دائەنێن و ملکەچیی و یەکلابوونەوەی خۆیان بۆ خوا دەرئەبڕن و تەنها

(٩) سورة العنكبوت: الآية ٦٥.

لەو داوا ئەکەن و، باسی بتەکان نامێنێ، بەڵام کاتێك ڕزگاریان دەکات و دەگەنەووشکانیی، دووبارە دەچنەوە سەر بیرە پووچەڵەکەی خۆیان و بەهەمان جۆر شەریك و هاوەڵ بۆ خوا دادەنێن .

ئەمەش بەڵگەیەکی هەست وناخی مرۆڤەکانە لەسەر بوونی خوای گەورە و پەروەردگار، ئەویش کاتێك زۆر بە ڕوونی دەرکەوێت کە کاریگەریە ڕوپۆشەکان نامێنن لەسەری، خێرا ئەو هەستە جارێکی تر چەکەرە دەکات و لە خوای خۆی دەپاڕێتەوە، بەڵام هەرکە ئەو کاریگەریە ڕوپۆشانە دەرکەوتنەوە وەك ئەوەی هیچی بەسەر نەهاتبێت جارێکی تر وەك خۆی لێ دێتەوە ودەگەڕێتەوە سەر بێباوەڕییەکەی خوا پەنا بدات .

٣) بەڵگەی فیترەتی مرۆڤ لەسەر بوونی خوای گەورە ﷻ :

زۆربەی ئەو خەڵکەی کە فیترەتە پاك وخاوێنەکەیان تووشی لادان نەهاتووە وکاریگەری کەسانی تر لەسەریان کەم بووە، باوەڕیان بەخوای گەورە هەیە، تەنانەت ئاژەڵ وگیاندارەکانیش باوەڕیان بە بوونی خودا ویەکخواپەرستی ئەو ذاتە هەیە، وەك

خوای گەورە فەرموویەتی : ﴿ وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِيٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْۖ قَالُواْ بَلَىٰ شَهِدْنَآۚ أَن تَقُولُواْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوْ تَقُولُوٓاْ إِنَّمَآ أَشْرَكَ ءَابَآؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّنۢ بَعْدِهِمْۖ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾ ﴾ (١٠) واتا : یادی ئەوکاتەش بکەرەوە کە پەروەردگارت پشتاو پشتی نەوەی ئادەمی کۆ کردەوە (لە جیهانی پەنهان و شاراوەدا پەیمانی لێ وەرگرتن) و کردنی بە شایەت بەسەر خۆیانەوە و (پێی فەرموون): ئایا من پەروەردگاری ئێوە نیم؟! هەموو وتیان: نابێت تۆ خوای ئێمە نەبیت، بەڵێ شایەتیمان داوە (کە تۆ پەروەردگارمانیت)، ئەمەش بۆ ئەوەی نەوەکو لە ڕۆژی قیامەتدا بڵێن: بەڕاستی ئێمە لەمە بێئاگا بوین ﴿١٧٢﴾ یاخود نەوەک بڵێن: جا ئێمە چی بکەین، بەڕاستی باوو باپیرانمان لە پێشدا هاوەڵیان بۆ خوا داناوە و ئێمەش نەوەیەک بووین دوای ئەوان هاتین و شوێنیان کەوتین، جا ئایا تۆ لەناومان دەبەیت بەهۆی ئەوەی کە پێشێلکەرانی حەق کردوویانە ﴿١٧٣﴾∞

---

(١٠) سورة الأعراف: الآيتان ١٧١-١٧٢

ئەم ئایەتانە بەڵگەن لەسەر ئەوەی مرۆڤ لەسەر فیترەتێکی پاکی بێگەرد خوای گەورە دروستی کردووە، فیترەتێك کە باوەڕی بەوە هەیە کە پێویستی بە کەسێك هەیە هەمیشە هاواری بۆ لاببات و لێی بپارێتەوە، چونکە مرۆڤ وا دروستکراوە ناتوانێت بە بێ باوەڕ بون بە خوایەکی تاك و تەنها بژیەت، ئەو کەسانەشی کە ئینکاری ئەمە دەکەن، درۆ وبوهتانەکانیان کاتێك دەردەکەوێت کە تووشی ناڕەحەتی وبەڵا وناخۆشیەك دەبن لەژیانیاندا، کاتێك زانیان هەموو دەرگاکانیان لەسەر داخراوە، ئەوجا ئەو فیترەتەی کە لەسەر دروستکراوە سەر هەڵ دەدات و هاوار لەخوای خۆی دەکات، وەك لە بەڵگەی پێشووتردا ڕوونمان کردەوە .

٤) بەڵگە شەرعیەکان لەسەر بوونی خوای گەورە ﷻ :

خوای گەورە پێغەمبەرەکانی ڕەوانە کرد بۆ لای گەلەکانیان هەریەکە بە شەریعەتێکی تایبەتی خۆیەوە، شەریعەتێك کە بۆ سەرجەم دروستکراوەکانی خوا بگونجێت، شەریعەتێك لەگەڵ داواکاری ئەو گەلانەدا پێك دەهاتەووە، بەتایبەتی شەریعەتی

ئیسلام و قورئانی پیرۆز کە تائێستاشی لەگەڵدا بێت هەموو مرۆڤایەتی دەستەوسان بوون لەبەرامبەریدا کە بتوانن وەك قورئان یان نمونەی قورئان بهێنن، هەموو ئەمانە بەڵگەن لەسەر بوونی خوایەکی دانای زانای کار بەجێ، خوایەك کە دروستکراوەکانی خۆی دروستکردووە، هەر ئەویش دەزانێت چی جۆرە بەرنامەیەکیان پێویستە، چی جۆرە بەرنامەیەك بەکەڵکی ژیانی ڕۆژانەیان دێت .

هەموو ئەم ئاژەڵ و زیندەوەر وچیا وڕووبار ودەریا وزەریا ودرەخت وئەستێرە و مانگ وخۆر وگەردوونە، بەڵگەن لەسەر بوونی خوای گەورە، سەرە ڕای بەڵگەکانی تری وەك جیاوازی زمان و ڕەنگ وپێست و ڕادەی ژیری نێوان مرۆڤەکان، جوانی شێوە و ڕوخساریان، ڕێکخستنی ئەندامەکانی لەش بەم شێوە جوانەی ئێستا، هەموو بەڵگەی ڕوون وئاشکران لەسەر بوونی خوا وگەورەیی دەسەڵاتی ئەو ذاتە پیرۆزە بۆ کەسانێك کەمێك بیر بکەنەوە تێبفکرن لەوەی لەچوار دەوریان ڕوو دەدات ودەگوزرەێت، خوای گەورەش هەر لەکۆنەوە فەرموویەتی: ﴿ وَفِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ أَفَلَا

﴿ تُبْصِرُونَ ﴾ (١) واتا : لەخودی خۆیشتاندا (لەهەموو خانەیەکی لەشدا، لەهەموو ئەندامێکدا، لەهەموو کۆئەندامێکدا، لەرۆح ونەفس و عەقڵدا، بەڵگەی بێ سنوور هەیە لەسەر زانایی و بەتوانایی و جوانکاری زاتی بەدیهێنەر) دەسا لە خۆتان نارِوانن و تەماشا ناکەن ؟ سەیر ناکەن خوای گەورەچۆن ئێوەی دروست کردووە، هەریەکە شێوەی ئاخافتن و زمانی جۆرێکە، رەنگ و روخساری جۆرێکە، پلەی ژیریی و تێگەیشتنی و بەژن و باڵاو قەدو قامەتی جۆرێکە ؟ .

دووەم: باوەڕ بوون بەخوای گەورە، یەکخواپەرستی لە پەرستنەکاندا دەگەیەنێت:

مەبەست ئەوەیە بەدڵت باوەڕ پێی هەبێت، و بەزومان دانی پێدا بنێیت، کە پەروەردگار خوایەك وپەرستراوێکی بەهەقە، هیچ شەریك وهاوەڵی نییە لەپەرستندا، وە هەموو ئەو شتانەشی کە جگە لە ئەو دەپەرسترێت هەر هەمووی خوای بەتاڵ وپرِوپووچ

(١) سورة الذاريات: الآية ٢١.

ودروستكراوی دەستی مرۆڤەكانە، لەم بارەیەشەوە خوای گەورە فەرموویەتی: ﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴾ (١٤) واتا : ئەمە لەبەر ئەوەیە بەڕاستی هەر خوا هەق و ڕاستە وە بێگومان ئەوەی جگە لە خوا هاواری لێ دەكەن و (دەیپەرستن) هەر هەمووی بەتاڵ و ناڕاستە، وبێگومان خوا هەر خۆی بەرزو بڵندو گەورەیە .

باوەڕ بە یەكخواپەرستی پەروەردگار لەپەرستندا ئەوە دەخوازێت كە بەندەكان هیچ جۆرە پەرستنێك بۆ غەیری ئەو ذاتە پیرۆزە ئەنجام نەدەن، چونكە هەر ئەو پەرستراوی بەهەقە، شایانی ئەوەیە بەندەكان هەموویان بەتاك و تەنهایی هەر ئەو بپەرستن، وعیبادەتەكانیان هەر بۆ ئەو بێت، عیبادەتی دڵەكانیان، عیبادەتی زومانیان، عیبادەتی كاروكردەوە وئەندامەكانی تری جەستەیان، خوای گەورەش فەرموویەتی : ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُوا۟

(١٤) سورة الحج: الآية ٦٢.

رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ (١٣) واتا : ئەی خەڵکینە! تەنها پەروەردگاری خۆتان بپەرستن، کە ئێوەو پێشووەکانی ئێوەی لەنەبوون دروستکردووە، چونکە ئاوا پەرستنێك هێزی پارێزگاری دروست دەکات و بەڵکو ئێوەش خۆ بپارێزن .

هەروەها فەرموویەتی: ﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ ﴾ (١٤) واتا: پەروەردگارت بڕیاری داوە کە هیچ شتێك نەپەرستن بێجگە لە ئەو.

پێغەمبەریش ﷺ لەفەرموودەیەکی قودسیدا دەفەرموێت: « قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلاً أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ» (١٥) واتا: خوای گەورە فەرموویەتی من دەوڵەمەندترین کەسێکم کە پێویستم بە شەریك وهاوەڵ نییە، هەرکەسێك کارێك بکات وجگە لەمن کەسێکی تر لەگەڵمدا بکاتە هاوبەش و

---

(١٣) سورة البقرة : الآية ٢١ .

(١٤) سورة الإسراء: الآية٢٣.

(١٥) رواه مسلم في كتاب الزهد، باب من أشرك في عمله غير الله (٢٢٩٨).

شەریکم، ئەوە من خۆی و شیرك وهاوەڵ بڕیاردانەکەی بەجێ دەهێڵم و (نامەوێت) .

بۆیە پێویستە لەسەر بەندەکان هیچ پەرستنێك بۆ غەیری خوا ئەنجام نەدەن، ئیتر ئەو پەرستنە سەربڕینی ئاژەڵ وگیانداریك بێت، یان نزا وپاڕانەوە وهاوار لێکردن و وپاڕانەوە بێت، یان ملکەچی وترس و خشوع ونوێژ وڕۆژوو زەکات و حەج بێت، یان هەر پەرستنێکی تر لەپەرستنەکان، کە هەر هەمووی دەبێت بۆ خوای تاك وتەنها بیت، وبەهیچ شێوەیەك ناکرێت بۆ غەیری ئەو ئەنجام بدرێن، چونکە ئەنجامدانی هەر جۆرە پەرستنێك بۆ غەیری خوا دەچێتەر چوار چێوەی شیرك وهاوەڵ بڕیاردانەوە .

سێهەم: باوەڕ بوون بەخوای گەورە، یەکخواپەرستی لەناوە جوان و صیفەتە پیرۆزەکانی دەگەینێت:

باوەڕ بوون بەناو صیفەتە پیرۆزەکانی خوای گەورە، بەوە دەبێت ئەو ناو صیفەتانەی کە خوا وپێغەمبەرەکەی ﷺ لەقورئان و سوننەتدا ثابت وجێگیریان کردووە، ئێمەیش بەشێوەیەکی جوان و شایستە بۆ خوای گەورەی بڕیار بدەین، بەبێ دەستکاری کردن و

لەکارخستن و لێکچواندن ولێکدانەوەی نابەجێ، خوای گەورە لەبارەی ناو وصیفەتە جوانەکانی فەرموویەتی : ﴿ وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ﴾(١٦) واتا : ناوەکانی خوا هەموو جوان و پڕشکۆن، و پەروەردگار خاوەنیانە، بەو ناوانە دۆعا و نزا بکەن و هاناو هاوار بۆ ئەو ذاتەپیرۆزە بەرن.

بۆیە لەسەر بەندەکان واجبە هەست بە پیرۆزی ئەو ناوە وصیفەتە بەرز وبڵندانە بکەن، و لەدڵ و دەروون و ناخیاندا ڕەگ داکوتن، بەو ناو و صیفەتە جوانانە هاوار لە پەروەردگاریان بکەن، چونکە باوەڕ بەم ناو صیفەتانە خۆشەویستی و ترس و خشوع لەدڵەکاندا بەرامبەر بە خوای گەورە دەڕوێنن .

بەرهەم وشوێنەواری باوەڕ بوون بە خوای گەورە ﷻ :

باوەڕ بەخوای گەورە ﷻ بەرهەم و شوێنەوارێکی گەورەی هەیە:

(١٦) سورة الأعراف: الآية ١٧٩.

¥) جێ بەجێکردن و تەحقیق کردنی پەکخواپەرستی ذاتی پیرۆزی (اللـه) بەشێوەیەك کە دڵی بەندەکان پابەند نابن بەغەیری خوداوە .

٢) ئەو پەڕی خۆشەویستی ومەحبەت بۆ خودا و بەگەورە وشکۆ ڕاگرتنی، لەڕوانگەی باوەڕ بوون بەناو و صیفەتە بەرز و جوانەکانی .

٣) جێ بەجێ کردن و تەحقیق کردنی سەرجەم پەرستنەکان تەنها بۆ ذاتی پیرۆزی (اللـه) ئەویش بەوەی سەرجەم فەرمانەکانی جێ بەجی بکەیت، ودووریش بکەویتەوە لەو شتانەی قەدەغە و نەهی کردون .

٤) ئازادکردنی بەندەکانە لە بەندایەتی کردنی دروستکراوەکانی خودا وترس و ڕەجا وکارکردن لەبەر ڕەزامەندی ئەوان و پابەند بوون پێوەیان، بۆ بەندایەتی کردنی خوای تاك و تەنها، چونکە هەر بەندایەتی ڕاستەقینەی خودای تاك و تەنهایە مرۆڤەکان لەزەلیلی ڕزگار دەکات، و سەبەرزیان دەکات بە پایەند بوون بە پەروەردگاری ڕاستەقینەی خۆیانەوە